

Stockholm 2025-05-02

Angående Förslag till Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om djurförsöksetisk prövning (5.2.16-04771/2025)

Sammanfattande synpunkter

Detta remissvar gäller endast föreskriftsförslaget om den djurförsöksetiska prövningen, gällande förslaget om försöksdjursverksamheter har vi lämnat ett separat remissvar.

Djurskyddet Sverige tackar för möjligheten till att lämna synpunkter på föreskriftsförslaget.

Remisstiden för ett så omfattande förslag har varit kort, vilket gör att vi inte haft tid nog att utreda förslaget. Vi anser att konsekvensutredningen är bristfällig och därmed inte gett oss tillräcklig ledning. Vi har därför under flera av förslagen valt inte tillstyrka alternativt inte ha några synpunkter. Det innebär inte att vi anser att förslaget är oproblematiskt eller oviktigt. Vi saknar också en tydlig jämförelse mellan nuvarande föreskrift och det nya förslaget där de föreslagna ändringarna är markerade på ett tydligt sätt. Detta hade underlättat remissinstansernas möjlighet att ge adekvata kommentarer. Vidare ställer vi oss frågande till varför vi, som arbetar intensivt med ledamöter från alla de regionala djurförsöksetiska nämnderna och därmed har en relativt unik insikt över hur arbetet till exempel skiljer sig mellan nämnder, inte blivit inbjudna till tidigt samråd.

Vi ser för- och nackdelar med att dela upp försöksdjursföreskriften i två delar. Fördelen är att det finns en potential till att föreskrifterna blir något mer lättlästa, nackdelen är att det för vissa intressenter fortfarande innebär att dessa måste sätta sig in i och läsa två föreskrifter. Till exempel står en del information om den djurförsöksetiska prövningen i föreskriften om försöksdjursverksamheter i de fall paragraferna rör försöksledarens ansvar. Både ansvariga i försöksdjursverksamheterna och ledamöter i de djurförsöksetiska nämnderna kommer att behöva informationen som finns i båda föreskrifterna.

Vi vill också påpeka att Djurskyddet Sverige anser att det behövs en fullständig genomlysning av hur de djurförsöksetiska nämnderna fungerar. Utredningen bör vara en bred översyn över hur den djurförsöksetiska prövningen kan organiseras och förbättras på ett sätt som gör att nämnderna har möjlighet att utföra det uppdrag de enligt lagstiftningen har. Gällande detta hänvisar vi till vårt remissvar angående Jordbruksverkets skrivelser angående antalet regionala djurförsöksetiska nämnder (LI2023/01806) till regeringsdepartementet.

Vi väljer nedan att ge några mer detaljerade kommentarer och vår inställning till vissa paragrafer, men understryker att vi alltså inte har hunnit gå igenom alla delar så noga som vi hade önskat. Att vi inte har kommenterat en paragraf innebär alltså inte att den tillstyrks.

Detaljerade kommentarer

1 kap. Inledande bestämmelser.

1 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker delvis förslaget. Vi föreslår att det tydliggörs att det gäller en djurförsöksetisk prövning genom att antingen skriva "Grundläggande bestämmelser om djurförsöksetisk prövning..." alternativt "Grundläggande bestämmelser om etisk prövning för att få utföra djurförsök...".

2 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker delvis förslaget. Vi ser för- och nackdelar med att dela upp försöksdjursföreskriften i två delar. Fördelen är att det finns en potential till att föreskrifterna blir något mer lättlästa, nackdelen är att det för vissa intressenter fortfarande innebär att dessa måste sätta sig in i och läsa två föreskrifter. Till exempel står en del information om den djurförsöksetiska prövningen i föreskriften om försöksdjursverksamheter i de fall paragraferna rör försöksledarens ansvar. Både ansvariga i försöksdjursverksamheterna och ledamöter i de djurförsöksetiska nämnderna kommer att behöva informationen som finns i båda föreskrifterna.

Vi menar därmed att uppdelningen behöver ses över en gång till.

3 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker delvis förslaget. Definitionen av 3R-principen stämmer inte överens med hur det är uttryckt i försöksdjursdirektivet där man beskriver 3R principen (kapitel 1, artikel 4). Framför allt gäller detta definitionerna av reduce och refine. Gällande reduce så beskriver försöksdjursdirektivet det som att "*the number of animals used in projects is reduced to a minimum*", vilket inte stämmer överens med den förslagna definitionen att "minska antalet djur i djurförsök".

Gällande refine så beskrivs begreppet i försöksdjursdirektivet som "*eliminating or reducing to the minimum any possible pain, suffering, distress or lasting harm to the animals*". Inte heller detta överensstämmer med den förslagna definitionen "att minska deras lidande". De förslagna skrivningarna riskerar att leda till att både antalet djur som används i försök och det lidande som djuren utsätts för faktiskt minskar i mindre omfattning än syftet med EU-direktivet.

Denna definition behöver ses över igen.

2 kap. De regionala djurförsöksetiska nämndernas organisation och arbetsform.

1 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker delvis förslaget. Vi vill påpeka att arbetsinsatsen för ledamöterna i de djurförsöksetiska nämnderna är mycket hög och att det är svårt för nämnderna att göra en rättssäker djurförsöksetisk prövning enligt lagstiftningens intentioner. Trenden mot större och mer komplicerade ansökningar gör att det är oerhört tidskrävande att granska en ansökan. Detta behöver ses över.

2 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker delvis förslaget. Det bör tydliggöras att detta gäller en ansökan som är av rimlig komplexitet och storlek.

3 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker inte förslaget. Vi är eniga i att det måste tydliggöras hur lång tid de djurförsöksetiska nämnderna ges innan beslut måste fattas. Däremot ser vi, som tidigare nämnts, en trend som innebär att ansökningarna är alltmer stora och komplexa, och för de stora ansökningarna räcker inte 15 dagar extra. De flesta nämnder sammanträder en gång per månad och vi anser att denna tid bör förlängas till minst 30 dagar extra. Det bör också förtydligas hur lång tid innan sammanträdet ansökningarna ska göras tillgängliga för ledamöterna.

5 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker delvis förslaget. Vi anser inte att kravet om att kontrollera verksamhetstillståndet ska tas bort, detta bör dock kunna göras av nämndens sekreterare. Verksamhetstillståndet ska enligt föreliggande förslag fortfarande stå med i nämndens beslut, vilket gör att det självklart måste kontrolleras.

6 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker delvis förslaget. Vi tillstyrker inte borttagandet av det inledande stycket där det tydliggörs att det åligger nämnden att kontrollera de populärvetenskapliga sammanfattningarna.

8 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker inte förslaget. Förslaget att inte längre meddela berörda länsstyrelser om tid och plats för nämndens sammanträden och att dessa har rätt att närvara och yttra sig är allvarligt och vi avstyrker förslaget. Vi ser inte heller att detta skulle bidra till att minska opartiskheten och konsekvensutredningen saknar en tydlig förklaring till detta. Representanter från länsstyrelsen får inte vara med och fatta beslut, bereda ärenden eller votera.

I de nämnder där representanter från länsstyrelsen är med på mötena så uttrycker ledamöterna att detta är mycket uppskattat och höjer kvaliteten och underlättar prövningen. De har en unik kompetens, kan på ett opartiskt sätt förklara vad som behövs för att det etiska tillståndet ska uppfylla lagstiftningen och för att det ska gå att kontrollera. Detta bör snarare ses som en service till både nämnderna och verksamhetsutövarna.

I de nämnder där representanter från länsstyrelsen tidigare deltagit på möten, men inte längre gör detta, uttrycker ledamöterna att deras närvaro saknas.

Sammanfattningsvis anser vi att fördelarna med att länsstyrelsen tillåts vara med på möten överstiger nackdelarna och anser snarare att deras närvaro bör utökas i de nämnder detta sällan sker.

Allmänna råd till 2 kap. 8 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker inte förslaget. Vi tillstyrker inte ändringen att länsstyrelsen som deltar vid mötena inte ska få ta del av komplett beslutsunderlag, se kommentarer gällande 8 §.

10 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker inte förslaget. Det är av stor vikt att länsstyrelsen fortsatt får en kopia av protokollet, så detta måste återinföras. Även ledamöterna i nämnderna bör självklart fortsatt få protokoll från de beslut de varit med att fatta. Den administrativa lättnaden bör inte bli tyngre på grund av detta.

12 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker delvis förslaget. Djurskyddet Sverige anser att det behövs mer vägledning i vad det motiverade förslaget ska innehålla. Detta både för att likrikta nämnderna och få processen mer rättssäker, men också då det ofta görs en bristfällig lidande-nyttoanalys och analys av 3R. Med ett tydliggörande av vad som faktiskt ska ingå i motiveringen skulle detta kunna detta kunna bli mer korrekt.

14 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker delvis förslaget. Djurskyddet Sverige anser att sådana beslut även bör skickas ut till de djurförsöksetiska nämnderna samt djurskyddsorganen.

3 kap. Den regionala djurförsöksetiska nämndens prövning.

1 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker inte förslaget. Ändringen i paragrafen, som tas upp som en redaktionell ändring i konsekvensutredningen, innebär att hänvisningen till 7 kap. 1 § samt 9-10 §§ i djurskyddslagen är borttagna. Detta innebär att denna paragraf nu endast innehåller information om att etiska nämnden ska göra en lidande-nyttoanalys, helt utan hänvisning till vad som ska göras om nyttan inte kan anses överväga lidandet. I 7 kap. 1 § i djurskyddslagen står att djurförsök endast får utföras under förutsättning att replace, reduce och refine uppfylls. I 10 § samma kapitel tydliggörs att ett djurförsök inte får bifallas om förutsättningarna i 1 § är uppfyllda.

Vi anser att det är av största vikt att dessa hänvisningar kvarstår så att det är tydligt att nämnden ska väga lidande mot nyttan samt att det tydliggörs att det fortfarande är nämndens uppgift att se till så att 7 kap. 1 § är uppfyllda och att en ansökan inte får godkännas om så inte är fallet.

3 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker delvis förslaget. Vems sakkunskap ska den etiska nämnden ta hänsyn till? Detta bör förtydligas. Punkt 3 är otydligt formulerad, då den innebär att man ska ta hänsyn till "sakkunskap särskilt inom veterinärmedicinskt arbete". Denna formulering bör ses över. Djurskyddet Sverige anser att det är en brist att nämnden inte ska ta hänsyn till sakkunskap inom etologi hos de arterna som hålls och föreslår att detta läggs till under punkt 4.

4 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker delvis förslaget. Paragrafen bör formuleras om för att vara tydlig. För vem ska försöket utföras på ett skonsamt sätt? För djuret? Och vad avses med miljövänligt?

7 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker delvis förslaget. Gällande punkt 3 anser vi att det viktiga inte är om djuret har erfarenhet av träning, utan om djuret faktiskt har tränats till de försöksåtgärder det utsätts för och föreslår att detta omformuleras. Gällande punkt 5 så bör det stå minimera lidande, för att stämma överens med direktivet.

14 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker delvis förslaget. Djurskyddet Sverige anser att punkt 2 (motivering till ställningstagandet) behöver utvidgas. Det behöver förtydligas att det ska motiveras varför försöket uppfyller 7 kap. 1 § 1-3 (3R) i djurskyddslagen samt 7 kap. 10 § (lidande vs. nytta) i samma lag. Dessa är den etiska prövningens huvuduppgifter och motiveringen bör vara mycket genomtänkt gällande dessa förutsättningar.

Gällande punkt 4 så är det orimligt att beslutet ska innehålla uppgift om verksamhetstillståndet, men att nämnden inte ska kontrollera detta.

17 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker inte förslaget. Vi har inte haft möjlighet att sätta oss in i förslaget och tycker inte att konsekvensutredningen är tillräckligt detaljerad för att vi ska kunna tillstyrka ändringen. Vi kan utifrån konsekvensutredningen inte förstå exakt vilka beslut ordföranden får fatta. Detta behöver tydliggöras.

Allmänna råd till 3 kap. 18 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker delvis förslaget. Det är mycket positivt att detta läggs till i lagstiftningen, men detta bör inte vara ett allmänt råd utan i stället vara ett tydligt krav. Det är idag högst ovanligt att ansökningar avslås på grund av att de är oöverskådliga eller bristfälliga, det är dock betydligt vanligare att både ursprungs- och ändringsansökningar är svåröverskådliga vilket gör dessa problematiska att följa på ett säkert sätt, både för de som arbetar i verksamheterna, men även vid kontroller. Vi anser även att samma paragraf bör gälla även ursprungsansökningar och föreslår att en sådan läggs till.

4 kap. Den regionala djurförsöksetiska nämndens möjlighet att meddela undantag.

Generellt sett så menar Djurskyddet Sverige att det inte bör finnas möjlighet till de flesta av dessa undantag, framför allt vad gäller att använda herrelösa eller förvildade tamdjur, att inte minimera lidande vid infångandet av vilda djur, att icke-destinationsuppfödda försöksdjur får användas, att djur som har fångats i naturen får användas i djurförsök, att människoapor och gibboner får användas i djurförsök samt att hotade arter och primater får användas i djurförsök. Om sådana undantag ska tillåtas bör Jordbruksverket vara den myndighet som ger undantag. Kompetensen inom dessa djurkategorier och deras välfärd hos de djurförsöksetiska nämnderna är ytterst begränsad.

6 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker inte förslaget. I nuvarande paragraf står förtydligt att tidsperioden för när undantaget ska tillämpas ska anges i ansökan. Detta bör tydliggöras även i en ny forskrift. Till exempel finns det idag exempel på djur som hålls ensamma under extremt långa tidsperioder, där det kan ifrågasättas om detta är lagligt. Utöver det bör ett undantag som medför en moderat sänkning av djurens välfärd medges.

7 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker inte förslaget. Begrepp som tillfälligt bör inte användas, utan detta måste vara tydligt tidsbestämt.

8 §. Djurskyddet Sverige tillstyrker inte förslaget. Detta är alldeles för liten yta för att kunna ge djuren en acceptabel djurvälfärd, speciellt om det inte är tydligt begränsat i tid.

För Djurskyddet Sverige,

Åsa Hagelstedt
Generalsekreterare

Emma Brunberg
Sakkunnig